

sti bo na podlagi celokupne lepe naprave in ureditve našega gradišča takoj spoznal, da spada ono po svojem postanku, po namenu, kateremu je prvotno služilo, in po svojem kulturno-zgodovinskem pomenu popolnoma med ona prej našeta gradišča.

Izpod vznožja takozvane Mozirske planine, pravilneje povedano: izpod Golti, se vleče v smeri proti Marijine-mu gradu nizek, zgoraj s travniki, pašniki, vrtovi in njivami, ob pobočjih in rebrih pa z gozdovi pokrit hrbet. Lepa sela Žihovec, Trnovče, Globoko, Brezje, Sele, Brdo, Brdec, Prečna, Krnine, Rožnik in Oljnik leže blizu njega. Sredi hrbta samega pa leži Štruljeva kmetija; okusna, snažna in ponosna kmetiška hiša z lepimi gospodarskimi poslopji, s prvovrstno marijadvorsko živino, z mizico in klopmi v senci starih hrušk, orehov in jablan, z daleč naokoli znanim gospodarjem, s priznanim govornikom, s postrežljivim ter gostoljubnim bivšim poslancem Štruljem, pa s krasnim in obširnimi razgledom na Sv. Radegundo in Sv. Mihaela pod Goltmi, na Lepo njivo, na Sv. Antona pri Šoštanju, na koroški Plešivec s cerkvijo sv. Uršule, na Mozirsko Dobrovlje, na Menino planino in na Sv. Florijana nad Gornjimgradom.

Tam, kjer se celi hrbet kakor pravcato rtišče in naravni nos, padajoč strmo na treh straneh, na čelni strani proti »Čebelarju«, na desni proti Mozirnici, na levi pa proti Trnovi, namah odtrgano končuje, se dviga Štruljev vrh ali Štruljevo gradišče. Tu pa tam ga kak domačin označi tudi kot »Moorburg« (»Blatograd«) in hoče namigniti, da bi naj bilo nastalo ime našega znanega trga Mozirje v Savinjski dolini od tega gradišča in starega zaznamovanja. Štruljevo gradišče sedaj ni nič drugega, nego 25 do 30 korakov široka in dolga, z grmovjem, s praproto in z drevesi porasla ravna planica; od ostalega hrbta, s katerim je po naravi tvorila enotno, nepretrgano, zložno sleme, je ločeno najprej po globokem in širokem, od človeške roke povprečno od leve na desno izkopanem jarku, ki ima na notranji strani višje robove, nego na zunanji, tako da je gradišče precej višje, nego ostali hrbet. To je tista stran, kjer je bila cela obrambna naprava najlažje dostopna, sovražnim navalom najbolj izpostavljena in zato obrambnega jarka in nasipa najbolj potrebna. Na ostalih treh straneh takega jarka in nasipa sploh ni bilo treba, ker je trdnjava po treh strmih pobočjih in prepadih takorekoč nedostopna, ali pa se da tudi brez vsakega jarka in nasipa za zabiti koli, zadelanimi z zemljo in kamenjem, šibjem in prutjem, prav lahko braniti.

Ko se približaš po hrbtu v smeri od Štruljeve kmetije gradišču, naletiš najprej na prvi, globoki in široki jarek z visokim nasipom. Ta nasip je nastal zato, ker je za prvim jarkom izkopan še drugi, sicer ožji in nižji jarek, ki obdaja v usločeni črti celo notranjost. Če prestopiš drugi jarek, stojiš na ravni, okrogli planici sredi gradišča in takoj razumeš, zakaj so baš tu napravili utrdbo in kako lahko so jo

branili s samo dvema paralelnima, nasipoma. Na notranji strani drugega nasipa, pa tudi ob desnem in levem robu planice se vidi sledi starega zidu; na četrti strani, kjer je Štruljev vrh nad Čebelarjevo kmetijo najbolj strm, ni videti nobenih ostankov zida; saj obrambnega zidovja tod prav gotovo ni bilo treba.

Ako po gradišču malo pobrskaš ter koplješ, najdeš dve vrsti kamena: apneno, neobdelano, okroglo, ki so ga tu semkaj spravili bržkone iz bližnje Savinje in Trnove ali Mozirnice; potem pa obdelano, lomljeno, kakršno še danes lahko vidiš v kamnolomih v okoliših. Razen tega boš našel pesek, tako debel kot fižol in tako trd, da se sploh ne da razbiti.

Pisana zgodovina in učene knjige ne poročajo ničesar o tem gradišču. Sto in sto, ali celo tisoč let staro ustno izročilo skrbno hrani sedanji posestnik Štrulj in on ve marsikaj o gradišču povedati. Tu se je nekda dvigal ponosen grad, ki so mu morali tlačaniti okoličani. Z vodo se je preskrboval po vodovodu, ki je imel glinaste cevi; na ostanke takih cevi je naletel pred 130 leti tedanji posestnik, ko je oral njivo. Vodovod pa je segal do vznožja Mozirske planine, pod Golti v takozvano »Peklo« pod cerkvico sv. Radegunde, kjer izvirata pod Zagradišnikom ter Goličnikom Mozirnica in Trnova. Njiva pred vrhom in pred gradiščem se imenuje še danes »njiva na gradišču«; tu so nekoč našli človeško čeljust, ki je dolgo visela na črešnji ob sedanjem vrtu za zelišča. Nad sedanjim prvim jarkom je imel grad dvigljiv most, da so ga po potrebi nad njim lahko dvigali nad vrata ali pa spuščali do njih in tako vhod in vstop v grad zapirali ali odpirali. V gradu samem je vladal nekoč graščak, oče, ki se je bil sprl s svojim sinom. Z bližnjega Bruljevega vrha nad Mozirjem je sin obstreljeval očetov grad. Ko pade prva krogla, porogljivo pomaha oče z lisičjem repom skozi okno; take krogle bi se niti oprezna in plašna lisica ne ustrašila. Ko pade druga, pomoli oče skozi okno zlato žlico; tako malo ga vznemirja to obstreljevanje, da mirno sedi za dobro obloženo mizo in zajema z zlato žlico. Konečno pa je bil grad le razdejan. Ko so zidali župno cerkev v Okonini in ono na Lepi njivi, so uporabljali kamene iz njegovih razvalin in tako je ostalo samo še pusto in zapuščeno gradišče.

O Keltih in Ilircih, pa tudi o Rimljanih ustno izročilo ne ve ničesar povedati. Tudi o Avarih, ki so z okroglih nasipov, »krinkov«, kakor v »Binkolah« na Koroškem, kot tujci v deželi vladali nekda nad Slovenci, molčita pravljica in ustno izročilo. V to temno in maloznano dobo pa bo z bengalično lučjo posvetilo izkopavanje, ki se bo na Štruljevem gradišču v kratkem pričelo s podporo g. Štrulja.

Dr. France Mišic.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Pesnica: Pisali ste članek s svinčnikom, da se ne more čitati. Stavec takšen rokopis zavrača.

Po zaključku lista došle vesti in novice.

Romunska vlada zopet podala ostavko. Ministrski predsednik Vajda Voevod je podal ostavko celokupne vlade radi nesoglasja s Titulescom, bivšim romunskim poslanikom v Londonu, ki je bil tokrat določen za zunanje ministra.

Zakon o zaščiti kmeta je v naši državi po odobranju od strani narodne skupščine podaljšan do 20. decembra. Do tedaj mora predložiti vlada parlamentu novi zakon, ki bo uredil končno veljavno vprašanje kmečkih dolgov.

13. zasedanje skupščine Društva narodov je bilo zaključeno dne 17. oktobra. Pred zaključitvijo je odobrila skupščina še proračun, ki znaša 33 milijonov frankov.

Velika železniška nesreča na Madžarskem. Dne 17. oktobra je iztiril pri Temešvaru mešani vlak. 17 oseb je bilo takoj mrtvih, več pa ranjenih. Nesrečo je zakrivila napačno postavljena kretnica.

Sv. Anton v Slov. goricah. Tukajšnje katoliško prosvetno društvo ima v nedeljo dne 23. t.m. popoldne po večernicah svoj redni občni zbor.

Gornjigrad. V nedeljo, 23. oktobra, zopet ponavljamo igro »Miklova Zala«, ki je pri nas tako dobro uspela. Udeležite se predstave v najobilnejšem številu!

Gornja Ponikva. Naše gasilno društvo priredi v nedeljo dne 23. oktobra v gostilniških prostorih g. Franca Vaš v Černovi »Vinsko trgatvo«.

Skrivalnica.

Kje je voznik?

MALA OZNANILA.

Prodajam polovico hiše in 9 orolov zemlje, vsa rodovitna, gozd, vinegrad, travnik, njive, na Bučah, srez Šmarje pri Jelšah. Poizve se pri Šusterič Francu v Mrčinih selih, Reštanj 11, pošta Koprivnica. 1145

Iščem žensko srednjih let, ki bi kuhala majhni družini in krmila dve svinji. Ponudbe: Oset, Maribor, Smetanova 38. 1143

Kmečko dekle, ki zna kuhati in šivati, želi službe k dobri krščanski družini, najraje na deželo. Naslov v upravi lista. 1140

Učenca, zdravega, močnega, dobrega računarja, poštenih kmečkih staršev, 14—15letnega, sprejme trgovina na deželi. Vsa oskrba v hiši. Naslov v upravi lista. 1141

Namizna jabolka in jabolka za prežanje kupuje stalno po najvišjih dnevnih cenah: A. Suppanz, Maribor. Skladišče: Cvetlična ulica 18. Pisarna: Aškerčeva ulica 3. Telefon: 2110. 1138

Prodajam lepe pšenične otrobe, drobne, cena 85 Din za 100 kg. Valjčni mlin Vrbje, Zalec. 1142